

Sanayi üretimi yüzde 1,3 düştü

Gözde
ALTINTAŞ

gozde.milat@yahoo.com

TÜRKİYE İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanan verilere göre; **sanayi üretimi** 2022 yılı Kasım ayında bir önceki yılın aynı ayına göre **yüzde 1,3**, bir önceki aya göre ise **yüzde 1,1** oranında **azaldı**.

Bir önceki veride, yıllık yüzde 2,5, aylık olarak ise yüzde 2,4 artış gerçekleşmişti. Hatırlanacağı üzere sanayi üretimi pandemi sürecinin başladığı ilk aylarda dip seviyeyi görmüştü. Sanayi üretimindeki bu daralma dönemi diğer ekonomik faaliyetlere göre oldukça kısa sürdü ve 2020 yılı Temmuz ayından bu yana endeks yıllık bazda kesintisiz olarak arttı. Bu iki buçuk yıllık dönemde üretimdeki yıllık artış yüzde 66'ya kadar çıktı. Elbette bu tablonun böyle devam etmesi pek mümkün değildi. Dolayısıyla sanayi üretimindeki düşüş daha çok normalleşme olarak değerlendirildi.

Uzun bir süre sonra ilk kez yıllık bazda daralan sanayi üretimi zaten son aylarda ivme kaybetmeye başlamıştı. Reel sektör güven endeksi, kapasite kullanım oranı ve PMI gibi öncü göstergeler de bu durumu teyit ediyordu.

Istanbul Sanayi Odası'nın verilerine göre; Kasım ayında 45,7 olan **manşet PMI**(Türkiye İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksi) **Aralık'ta 48,1'e yükseldi**. Söz konusu rakam faaliyet koşullarındaki yavaşlamanın sürdüğüne işaret etse de Hazine'dan bu yana en yüksek düzeyde gerçekleşti ve sektör performansında zayıflamanın ılımlı düzeyde olduğunu gösterdi. **Talep tarafında iyileşme belirtilerinin** görüldüğü Aralık ayında, **toplam yeni siparişlerdeki azalma yaklaşık bir yıllık dönemin en düşük** hızında gerçekleşti.

Sanayinin alt sektörleri incelendiğinde, Kasım ayında madencilik ve taşocakçılığı sektörü endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 8,6, **imalat sanayi sektörü endeksi yüzde 0,4** ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi yüzde 7,9 azaldı.

Sanayinin alt sektörleri incelendiğinde, Kasım ayında madencilik ve taşocakçılığı sektörü endeksi bir önceki aya göre yüzde 1,3, **imalat sanayi sektörü endeksi yüzde 1,0** ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi yüzde 2,3 azaldı.

Ana sanayi gruplarının yıllık değişimlerine göre, ara malında yüzde 8,6, enerjide yüzde 6,5 azalış kaydedilirken, **dayanıklı tüketim malında yüzde 4,1**, dayanıksız tüketim malında yüzde 0,3 ve sermaye malında yüzde 18,3 artış gerçekleşti.

Ana sanayi gruplarının aylık değişimlerine göre ise; ara malında yüzde 1,6, dayanıksız tüketim malında yüzde 0,5, enerjide yüzde 2,5 ve sermaye malında yüzde 1,1 düşüş gerçekleşirken, dayanıklı tüketim malındaki artış ise yüzde 1,3 oldu.

Özetle, sanayi üretimi Kasım ayında daralsa da reel kesim (imalat sanayi) güven endeksinin hala iyimser duruma işaret eden 100 değerini üzerinde kalması(101,6) ve PMI verisine göre istihdamın üst üste ikinci ay genişlemesi oldukça önemli. Öte yandan, dayanıklı tüketim malındaki artış, dış talepteki zayıflamayla birlikte üreticilerin iç piyasaya yöneldiğini gösteriyor.

EDİTÖRDEN

ARİF EREN

Genel Yayın Müdürü

Global Sanayici 14 yaşında

Global Sanayici derginiz bu sayısıyla 14'üncü yılına adım attı. İlk sayısında belirttiğim gibi 'yerelden evrensel'e uzanan yayın çizgimizde yürümeyi sürdüreceğiz. Global Sanayici kurumsal yayıncılık alanında iyi bir örnektir ve diğer kurum ve kuruluşların iletişim açısından takip etmesi gereken bir mecradır.

2023'ün elinizdeki bu ilk sayısında kapak konusunu dünyanın enerji sıkıntısını aşmasını sağlayacak nükleer füzyona ayırdık. Temiz ve çevreci bir enerji olan füzyondan elde edilecek enerjide ABD bilim insanları artı bir enerji yaratarak bu alanda önemli bir adım attı. Ayrıntıları "Sıfır karbon füzyon enerjisi için dev adım: Nükleer füzyonda 'net enerji kazancı' veren tepkime oluşturuldu" başlıklı haberimizde bulabilirsiniz. "Füzyon enerjisine ne kadar yaklaştık?" sorumuza Prof. Dr. Sertaç Öztürk, "Nükleer füzyon enerjisinin yaygın kullanımı 70 yılı bulur" yanıtını verdi. Global Sanayici Yazı İşleri Müdürü Giray Duda'nın Sayın Öztürk'le yaptığı röportaj derginizde.

2023 için ne dediler? **ISO Başkanı Erdal Bahçivan**, 2023'te temkinli iyimserliğe işaret ederek, "Yatırım iştahımızı korumalı ama kontrollü olmalıyız" derken IMF Başkanı Kristalina Georgieva, "Üç büyük ekonomide yavaşlama görülecek" dedi. OECD, Türkiye'nin büyümesinin yavaşlayarak devam edeceğini açıkladı. Ekonomik analizleriyle dikkat çeken Prof. Dr. Erhan Aslanoğlu, Türkiye'de seçim öncesinde ekonominin canlanacağını altını çizdi.

Türkiye'nin 2022 ihracatı 254.2 milyar dolar, ithalatı ise 364.4 milyar dolar olarak gerçekleşti. Ancak AB üyesi ülkelerde, ihracatının hemen hemen yarısını AB'ye

yapan Türkiye'yi etkileyecek bir karar alındı. Sınırdaki Karbon Düzenlemesi Mekanizmasıyla ihraç ürünlerimize ek vergi getirilecek ve dışsatım düşecek. Detaylar sayfalarımızda.

BOTAŞ doğalgaz kullanarak elektrik üreten santrallere yüzde 12.7 doğalgaz indirimi yaptı. Sanayiciler bu indirimin kendilerine yansıtılmasını istiyor. Özelleştirilen liman işletmelerinin süresi ihalesiz 49 yıla uzatıldı. 2023'te uygulanacak asgari ücret net 8 bin 506 liraya yükseltildi. Yeni asgari ücretin işverene maliyeti 11 bin 759 lira. Enflasyon 2022'yi TÜFE'de yüzde 64.2, ÜFE'de yüzde 97.7'den kapattı.

Uluslararası Ticaret Hukuku uzmanı Av. Murat Eren 2023 yılı için dış pazarlara çalışanlara yönelik tavsiyelerini kaleme aldı. Mevzuat Uyum Derneği Başkanı Gürdoğan Yurtsever, "Mevzuata uyum, her kuruluşun temel önceliği haline geldi" dedi, bu konudaki önerilerini sıraladı.

Sanayici sektörüne yaşamsal ekipmanlar üreten Atlas Copco Kompresör Tekniği Genel Müdürü Nuri Köse sektörü değerlendirdi. Köse, "Pandemi döneminde 'kusursuz fırtına'yı yaşadık" dedi. Deloitte 2022 birleşme satın alma raporunu açıkladı. Rapora göre 2022'de 11 milyar dolarlık satın alma ve birleşme gerçekleşti.

"İçimizden Biri" köşemizin bu sayıdaki konuyu Boyplast Boya Plastik İnş. San. ve Tic. A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı Metin Saraç. "Toprak altında gübreye dönüşen plastik ürettik" diyen Saraç, Boyplast'ın kuruluş öyküsünü anlattı.

Yazarlarımız Vahap Muntaryar, Celal Toprak ve Dr. Ahmet Temiroğlu bu sayımızda da özgün analiz ve değerlendirmeleriyle huzurunuzdalar.

BAŞYAZI

2023 yeniden şahlanma yılımız olsun

EYÜP SÖZDİNLER

Çerkezköy Organize Sanayi
Bölgesi Yönetim Kurulu Başkanı

Elbette yeni yılın ilk yazısına yeni yıl kutlamasıyla başlamalıyım. 2023 yılı sanayi sektörümüze, sanayici dostlarımıza, girişimcilerimize, milletimize, ülkemize güzellikler getirsin. Üretim artsın, işlerimiz bereketli olsun, sağlıklı ve huzur dolu günlerle geçirelim bu yılı.

Yeni yıla başlarken sanayicimizin üretim koşullarına ilişkin bir toplu değerlendirme yapmayı kendime görev biliyorum.

Istanbul Sanayi Odası'nin çok önem verdiğimiz PMI anketinin aylık sonuçlarına hemen her yazımda değiniyorum. Biliyorsunuz PMI'nin eşik değer olan 50.0'nin üzerinde olması beklenir. 2022 yılının başından bu yana 50'nin hayli altında ölçülen rakamlar Kasım ayında 45.7 iken Aralıkta 48.1'e yükseldi.

Söz konusu rakam faaliyet koşullarındaki yavaşlamanın sürdüğüne işaret etse de hazirandan bu yana en yüksek düzeyde gerçekleşti. Buradaki kısmi iyileşme sinyalleri Ocak'ta da görülür, 50'nin üstüne çıkarsa bizim için güçlü bir tablo ortaya çıkabilir.

Tablomuzdaki sorunları saymaya başlayayım. Ana sorunlarımızdan birisi yurt dışındaki talep kırılganlığı. Tedarik sorunu hafifledi, hızlandı, navlun fiyatları düştü, gümrüklerdeki ek maliyetler azaldı. Ancak yüksek enflasyon korkusuyla pek çok ülkenin merkez bankası faizleri yükseltince resesyon neredeyse her ülkenin üstüne halı gibi serildi. IMF Başkanı 2023'te dünyanın üçte ikisinin resesyona gireceğini söyledi. Kısacası dış pazarlar küçüldü, rekabet arttı.

Türk sanayicisi, girişimcisi ihracatta rekabetçi

olmaya, tüm dünyaya meydan okumaya alışıktır. Ancak, elini kolunu bağlayan, daha güçlü ve hızlı koşmasını engelleyen kimi problemlerle uğraşmak sanayicileri çok zorluyor.

Bunların başında maliyetlerdeki sürekli ve büyük artışlar geliyor. 2022 yılbaşında birim başına 5 sent olan elektrik fiyatı yıl sonunda 21 sente ulaştı. Doğalgazda hemen her ay gelen zamlarla birlikte enerji maliyetlerimiz şaşırtıcı biçimde yükseldi. Doğalgazda da sanayi kesiminde indirim beklentimizi koruyoruz. Elektrik üreten santrallere verilen doğalgaza yapılan yüzde 12.7'lik indirimin üreten kesime yansıtılmasını bekliyoruz.

Enflasyonla mücadelenin çok daha aktif olmasını istiyoruz. Yüzde 100'e yaklaşan ÜFE, üreticinin nasıl bir maliyet baskısı altında olduğunu ortaya koyuyor. Mecburen pahalı yaptığımız üretim bizim rekabet olanağımızı azaltıyor.

Sürekli baskılanan döviz kurunun, şu andaki reel fiyatının 20 TL'nin üstüne olduğunu biliyoruz.

KOBİ'lerin, sanayinin finansmana erişim zorluğu azalmadan devam ediyor. Eximbank ve özel bankaların ticari kredilerine bakarsanız kredi verme isteksizliğini hemen görürsünüz. Bir süredir hazırlıkları yapılan KGF destekli finansman paketlerinin derde derman olacak biçimde açılarak bizi sevindirmesini bekliyoruz.

Bizimle yönetim içindeki ekonomi yönetimi önümüzü daha da açarsa, tüm dünyanın kabus yılı olarak nitelendireceği 2023 bizim için yeniden şahlanma yılı olabilir.

Sanayici dostlarıma mutlu, huzurlu, sağlıklı, bereketli bir üretim yılı diliyorum.

2023 İÇİN NE DEDİLER?

ISO Başkanı Erdal Bahçivan, 2023'te temkinli iyimserliğe işaret etti:

Yatırım iştahımızı korumalı ama kontrollü olmalıyız

İstanbul Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, küresel büyümenin 2023'te yaklaşık son 20 yılın en düşük düzeyine gerileyeceğinin öngörüldüğüne dikkat çekerek "Gerek ekonomik gerekse siyasi risk ve belirsizlikler çok yüksek. Bunlar, küresel koşulların 2023'te Türkiye ekonomisini desteklemeyeceğine ve negatif dış etkenlere hazırlıklı olmamız gerektiğine işaret ediyor" dedi.

Erdal Bahçivan

HABER MERKEZİ

İstanbul Sanayi Odası (ISO) Meclisi'nin aralık ayı olağan toplantısı, "2022'yi Geride Bırakırken Dünyada ve Türkiye'de Ekonomik Görünüm, Sanayimiz Adına 2023'ten Beklentiler" ana gündemiyle Odakule Fazıl Zobu Meclis Salonu'nda gerçekleştirildi. ISO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan'ın Meclis gündemine ilişkin açılış konuşmasını yaptığı toplantıya Meclis üyeleri geniş katılımıyla büyük ilgi gösterdi.

ISO Yönetim Kurulu Başkanı Bahçivan, konuşmasının başında Cumhuriyetimizin 100'üncü yılının kutlanacağı 2023 yılının dünyaya, ülkemize ve sanayicilere refah, bereket, barış ve mutluluk getirmesi temennisinde bulundu.

Bahçivan, kaotik bir yıl olan 2022'nin pandemiden ve savaştan çıkan derslerle birlikte ülkelerin hem tedarik zincirlerine hem de sanayi ve ticaret politikalarına dönük gözden geçirme süreçlerini hızlandırdıkları bir dönem olduğuna, birçok risk başlığını da 2023'e

devrettiğine dikkat çekti. Bahçivan, özellikle ABD'nin yıl içerisinde devreye aldığı Enflasyonu Düşürme Yasası, yarı iletkenlerin üretimine dönük CHIPS yasası ve Çin'e teknoloji ihracatına getirdiği kısıtlamaların önümüzdeki yıllarda ekonominin şekillenmesi açısından çok tartışılacağını, yine Avrupa'nın karşı karşıya kaldığı enerji krizinin ardından, enerji güvenliğinin de öncelikli gündemlerinden biri olacağını vurguladı.

► RİSK VE BELİRSİZLİKLER ÇOK YÜKSEK

Bahçivan, "Kısacası, yeşil enerji dönüşümüyle dijitalleşme gibi alanlarda, spesifik olarak yarı iletkenler gibi kritik ürünlerde ve teknolojik dönüşümün gerektirdiği nitelikli insan gücü üzerinde çok daha sert bir küresel rekabet ortamına tanık olacağız. Dünyanın önde gelen ekonomileri arasında başta doğal kaynaklar, siber güvenlik ve savunma alanları olmak üzere 'kendine yeterlilik' için çok daha yoğun bir mücadelenin yaşanması ve bu alanlarda büyük ölçekli yatırımlara devasa kaynakların ayrılması kimseyi şaşırtmamalı. Bu bağlamda,

2023 İÇİN NE DEDİLER?

sanayi politikalarının ülkeler açısından taşıdığı önemin çok daha fazla artması kaçınılmaz. 2022'nin bize gösterdiği bir başka gerçek de bu. Özetle, yeni yıla ilişkin öngörüler küresel büyümenin 2009 ve 2020 hariç yaklaşık son 20 yılın en düşük düzeyine gerileyeceğini gösterirken ekonomik-siyasi risk ve belirsizliklerin ise çok yüksek olduğu görülüyor. Tüm bunlar, küresel koşulların 2023'te ekonomimiz açısından ülke ekonomisini pek de destekleyici olmayacağına, bunun ötesinde dışarıdan gelecek negatif etkenlere hazırlıklı olmamız gerektiğine işaret ediyor" dedi.

► PARA POLİTİKASI İKİLİ GÖRÜNÜM SUNDU

Bahçivan, 2022'de Türkiye ekonomisinin en önemli sorunu olan enflasyonda baz etkisi ve emtia fiyatlarındaki geri çekilmenin desteklediği düşüşün, aralık ve ocakta hızlanmasının ve en az 2023 ortalarına kadar sürmesinin beklendiğini dile getirdi. Türkiye Ekonomi Modeli çerçevesinde politika faizinin yılı yüzde 9 ile tek haneli seviyede tamamladığını ve kredi mekanizmasına dönük çok sayıda düzenleyici adımın devreye alındığını belirten Bahçivan, "İSO olarak kredilerin üretim, yatırım, istihdam ve ihracat gibi sürdürülebilir büyüme açısından yaşamsal alanlarda kullanılması hedefini destekliyoruz. Diğer yandan yine aynı tedbirler, **sanayicilerimizin** finansmana erişimini zorlaştırdı, 2022'de genel olarak reel sektörde finansman sorunu da artarak devam etti. Nitekim kullanılan tüm krediler içerisinde KOBİ'lerimizin payı artsa da bilhassa Eximbank ve özel bankaların ticari kredi büyüme ivmesinin çok düşük seyri, **sanayicimizin** krediye erişimde büyük oranda zorlandığını açıkça gösteriyor. Özetle, 2022 yılında para politikamız finansman maliyetinin düşürülmesi itibarıyla 'gevşek', ancak kredi akışının sınırlandırılması bakımından da 'sıkı' olmak üzere ikili bir görünüm sundu. Bu durum ne yazık ki öngörülebilirliği azaltmış ve belirsizliği de artırdı" dedi.

Bahçivan, "İSO olarak kredilerin üretim, yatırım, istihdam ve ihracat gibi sürdürülebilir büyüme açısından yaşamsal alanlarda kullanılması hedefini destekliyoruz" dedi.

"Yakın zamanda açıklanacak Kredi Garanti Fonu destekli finansman paketlerinin, özellikle KOBİ'lerimizi ciddi ölçüde rahatlatacağını ve finansman temini sorununa bir nebze de olsa çözüm sağlayacağını umuyoruz" diyen Bahçivan, reel sektör açısından bu meselede kalıcı çözümün ise belirsizliklerin ortadan kalkması ve öngörülebilirliğin tesis edilmesi olacağını vurguladı.

► ASGARI ÜCRETİN ÜRETİM VE ÇALIŞMA BARIŞINA KATKI YAPMASINI DİLERİM

Asgari ücrete son bir yılda yapılan zam oranının yüzde 100'e ulaştığını da belirten Bahçivan, "Buradan bir kez daha asgari ücret zammının; başta çalışanlarımız olmak üzere tüm kesimler için sürdürülebilir üretim ve çalışma barışına katkı yapmasını diliyorum" dedi. Aynı şekilde emeklilikte yaşa takılanlara ilişkin düzenlemenin de tüm kesimlerce merakla beklendiğinin altını çizen Bahçivan şunları söyledi: "Emekli olamayan çalışanlarımızın beklentileri karşılanırken, istihdamın ve üretimin zarar görmemesini sağlayacak, iş dünyamızın hassasiyetlerini, genç nesillerin geleceğini ve SGK'nın sağlıklı bir şekilde uzun vadeli sürdürülebilir işleyişini de gözeterek optimal bir çözüm formülünün en kısa sürede kamuoyu ile paylaşılacağına inanıyorum. 2023 yılında temkinli iyimserlik bizler için en doğru tutum olacaktır. Hayallerimiz, yatırım ve büyüme iştahımız dinamizmini mutlaka korumalı ama kontrolü de elden kaçırmamak gerekiyor." →

İSO Türkiye İmalat PMI Aralık'ta 48.1'e yükseldi

Ekonomik büyümenin öncü göstergesi olan imalat **sanayi** performansında en hızlı ve güvenilir referans kabul edilen **İstanbul Sanayi Odası** Türkiye İmalat PMI, Aralık 2022'de 48.1'e yükseldi.

Söz konusu rakam faaliyet koşullarındaki yavaşlamanın sürdüğüne işaret etse de Haziran 2022'den bu yana en yüksek düzeyde gerçekleşti ve sektör performansında zayıflamanın ılımlı düzeyde olduğunu gösterdi. **İstanbul Sanayi Odası** Türkiye Sektörel PMI raporuna göre Aralık 2022'de 10 sektörün yarısında yeni siparişler artış kaydetti ve bu durum üretimde de geçerli oldu. **İSO Türkiye** İmalat PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi) anketinde eşik değer olan 50.0'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği sonuçlarına göre, Kasım ayında 45.7 olan manşet PMI'nin Aralık'ta 48.1'e yükselmesi olumlu bulundu.